

Partisipa na piskiza é un iskolha

Entra na un studu di invistigason é un disizon pesual impurtanti. Antis di bu entra, invistigadoris ta bai fala ku bo sobri objetivos di studu y pusíveis riskus y binifísius. Es ta bai tanbe splika regras ki es ta sigi para pruteji bu suguransa y privasidadi. Pidi ajuda si bu ka intendi algun kuza ó bu ten perguntas.

Bu ka debi nunka xinti apresadu ó prisionadu a toma disizon. Fazi parti di un studu di invistigason é konpletamenti voluntáriu - é bu iskolha.

Dipos di bu intendi kel studu, bu podi konkorda a partisipa y sina un dukumentu ki ta txomadu un “fixa di konsentimentu informadu.” Bu podi muda di idea a kualker ora, pa kualker mutivu, mezmu dipos di bu sina.

Kal k-é kes riskus di partisipa na un piskiza di ramedi?

Partisipa na un piskiza di ramedi podi involvi alguns riskus pa partisiantis na piskiza. Kela e pamodi sta na un studu di piskiza é ka mezmu ki ten kuidadus médiku rigular. Ao kontráriu, invistigadoris ta tenta respondi un purganta.

Un ramedi di piskiza podi funsiona sima invistigadoris atxa ma e ta, ó podi ka funsiona. Ramedis di piskiza podi ten ifeitus sigundárius (ifeitus indizejadu di toma ramedi di piskiza) ki é ka konxedu dretu. Riskus y binifísius ispisífikus ta bai diskrevedu en ditalhi na ke fixa di konsentimentu informadu. Sertifika ma bu intendi kes riskus antis di da di akordu a partisipa na un studu.

Purgantas pa fazi

Bu ten direitu di fazi purguntas sobri un studi di invistigason antis di bu disidi si bu partisipa na el. Dibaxu li sta un lista di purguntas ki bu podi kre fazi antis di bu konkorda a partisipa na un studu di piskiza di ramedi.

- > Kal k-é objetivu di es studu di invistigason li?
- > N ta ten kel ramedi di piskiza? Pesual di piskiza ta bai sabi si N dadu ramedi di piskiza ó un plasebu?
- > N ten ki bai kel lugar di piskiza? Si n ten ki bai, kantu bes? Y si N fadja un vizita?
- > Kal k-é kes pusível riskus y binifísius di sta na studu?
- > Kal k-é kes ifeitus sigundáriu speradu?
- > N ten ki paga pa kel ramedi di piskiza? Nha ajénsia di suguru ta bai kobradu pa algun konsulta y ramedi ki-m resebi pa es studu di invistigason?
- > Nha partisipason na studu di invistigason ta bai podu na nha rijistro médiku? Nha médiku ta bai ser informadu di nha partisipason na es studu li?
- > Kantu tenpu ki studu ta dura? Kuze ki ta kontisi si-m disidi na sai di studu sedu?
- > N podi resebi ramedi di piskiza sen sta na studu?
- > Si ramedi di piskiza funsiona, N podi resebe-l dipos ki studu finda?
- > Kenha ki-m debi txoma si N ten purguntas sobri kel studu ó ramedi di piskiza?



HARVARD CATALYST
THE HARVARD CLINICAL AND TRANSLATIONAL SCIENCE CENTER



DARTMOUTH
1769



Yale
BOSTON UNIVERSITY



Tufts CTSI
Tufts Clinical and Translational Science Institute

KUZE KI TA STA INVOLVIDU NA UN STUDU DI INVISTIGASON DI RAMEDI?



Partisipa na piskiza é un iskolha.
Fika informadu. Fazi purguntas. Resebi rispostas.

Invistigadoris ta sta interesadu na modi ki ramedi podi djuda a privini, fazi diagnóstiku ó trata duesas y kondisons. Tanbe es ta sta interesadu a modi ki alguns ramedis podi midjora saúdi na jeral. Un kímiku ki invistigadoris sta studa ta txomadu di un “ramedi di piskiza.”

Kuze k-é un piskiza di ramedi?

Invistigason klíniku é prusésu di dizenvolvi y testa novus ramedis y otus tratamentus médiku. Un ramedi é kualker kímiku ki podi altera manera ki bu korpu ta funsiona. Remedis podi aprizenta di monti formas sima un likidu ou un konprimidu. Invistigadoris ta sta interesadu na modi ki ramedi podi djuda a privini, fazi diagnóstiku ó trata duesas y kondisons. Tanbe es ta sta interesadu a modi ki alguns ramedis podi midjora saúdi na jeral. Un kímiku ki invistigadoris sta studa ta txomadu di un “ramedi di piskiza.”

Etapas na piskiza di ramedi?

Primeru invistigadoris ta testa kes ramédi na laboratóriu y na studus ku animal. Si un ramedi di piskiza ta kunpri sertus normas di suguransa y podi ser un novu tratamento efetivu, invistigadoris nton ta testa -l na umanus.

Piskiza di ramedi ta kontisi en **3 grandis etapa:**

1. **Diskuberta di ramedi:** Invistigadoris ta djobi kímikus ki podi ten ifeitu puzitivu na korpu umanu.

2. **Studus pré-klíniku:** Invistigadoris ta testa kel ramedi di piskiza na sélulas na un laboratóriu ó na animal. Es ta faze -l pa passa ta sabi kuze ki kel ramedi di piskiza podi fazi na korpu umanu.

3. **Ensaius klíniku:** Invistigadoris ta testa suguransa di ramedi di piskiza, ta djobi ifeitu sigundárius, ta sabi kuantidadi sertu (dozi) di ramedi pa algen toma, y ta ditirmina si e sta funsiona dretu. Ensaius klíniku: ta involvi partisipantis na piskiza (ta txomadu tanbe “vuluntárius di piskiza” y “suejitus di piskiza”). Na ensaius klíniku:, normalmenti invistigadoris ta konpara un ramedi di piskiza ku un ramedi ki dja sta aprovalu pa trata kel duensa ó kondison ki es sta studa. Es podi konpara -l tanbe ku un plasebu. Un plasebu é un konprimidu ó tratamento ki ta parsi ku kel ramedi ki sta testadu ma é ka ten na el kel ramedi propri di psikiza.

Kuze ki signifika partisipa na piskiza di ramedi?

Oras ki bu ta partisipa na un piskiza di ramedi, bu ta djuda invistigadoris respondi purguntas sobri un ramedi di piskiza. Ensaius klíniku sta divididu en kuatu fazi. Kada fazi ta djuda científas respondi differentis tipus di purguntas, y kada fazi podi involvi differentis responsabilidades pa partisipantis di piskiza.

- > Na **fazi I** di ensaius, invistigadoris ta testa un ramedi na un grupu pikinoti di partisipantis di piskiza saudável. Es kre sabi si ramedi é suguru, ki kuantidadi k-é suguru, y si partisipantis di piskiza ten algun ifeitu sigundáriu.
- > Na **fazi II, III, y IV** di ensaius, invistigadoris ta continua ta prendi sobri suguransa di ramedi di piskiza. Es ta passa ta sabi si e funsiona dretu na gruu grandi di partisipantis di piskiza. Alguns partisipantis di piskiza ten ke duensa ó kondison ki ramedi sta fazedu pa djuda.

É importanti sabi ki si bu partisipa na piskiza di ramedi, bu podi ka dadu kel ramedi di piskiza. Ma, bu podi resebi kel tratamento normal ó bu podi dadu un plasebu. Invistigadoris kuazi senpri ta poi partisipantis di piskiza na differentis ramedi aliatóriu (kel ki da). Na alguns studus, ikipa di piskiza podi ka konsigi fal -bu si bu resebi kel ramedi di piskiza. É tanbe pusível ki ninguen na studu, inkluindo abo, invistigador, y ikipa di studu, ka ta bai sabi ki ramedi ki bu ta dadu ó kenha ki ta dadu ramedi di piskiza. Az ves, ikipa podi ka konsigi partilha rizultadus di bus izamis ku bo.

Kenha ki ta partisipa na piskiza di ramedi?

Studus di invistigason di ramedi podi involvi sentenas ó milharis di partisipantis. Adultus y kriansas podi tudu dos partisipa na piskiza. Es podi ser:

- > Partisipantis di piskiza ku saúdi, ó
- > Pesoas ku duensa ó kondison ki invistigadoris sta studa

Pamodi ki invistigadoris ta fazi piskiza di ramedi?

- > Pa diskubri un kímiku ó konbinason di kímikus ki ten bon ifeitu na korpu umanu
- > Pa sabi si ramedi di piskiza é suguru y ifetivu na tratamento di duensas y kondisons
- > Pa diskubri midjor dozi di un ramedi di piskiza
- > Pa sabi modi differentis pesoas ta riaji a ramedi di piskiza - inkluindo kriansa, adultus, pasientis ku un sertu duensa ó kondison, y otus
- > Ajénsia di rigulason sima United States Food and Drug Administration (FDA) ta uza kel informason di piskiza di ramedi pa ditirmina si un piskiza di ramedi debi ser aprovalu y disponibilizadu públiku komu un tratamento.

